

# Crítica del currículum actual de llengua catalana i literatura

Decret 175/2022, de 27 de setembre, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació bàsica.

## 1. Continguts de la nostra matèria

### 1.1. L'educació literària

### 1.2. Coneixements gramaticals

### 1.3. Organització dels continguts

### 1.4. Què són competències i què són continguts

## 2. Les hores de llengua catalana i literatura

## 3. Les situacions d'aprenentatge

## 4. Redacció i estructura del text del decret

### 4.1. Estructura de les competències específiques

### 4.2. Redactat de les competències específiques

### 4.3. Vocabulari

### 4.4. Repeticions als criteris d'avaluació

### 4.5. Repeticions a diversos nivells

# 1. Continguts de la nostra matèria

## 1.1. L'educació literària

Demaneu que el currículum inclogui una llista mínima d'autors i obres. Demaneu també que alguns d'aquests autors siguin actuals.

## 1.2. Coneixements gramaticals

Fa dècades la gramàtica es va començar a relegar dels currículums, ja que es considerava que un dels objectius principals de la matèria de llengua i literatura havia de ser millorar la pràctica de l'expressió oral i escrita i no s'acabava de veure la utilitat de l'anàlisi gramatical a l'hora d'aconseguir aquests objectius.

El currículum actual restitueix la gramàtica com a competència específica, però sembla que vol i dol, ja que la competència 9 no diu específicament la paraula 'gramàtica' ni se li concedeix un lloc únic, sinó que se segueix amb la idea que la gramàtica ha de servir per a la millora de l'expressió:

*9. Mobilitzar el coneixement sobre l'estructura de la llengua i els seus usos (es barreja el coneixement gramatical amb els usos) i reflexionar de manera progressivament autònoma sobre les eleccions lingüístiques i discursives, amb la terminologia adequada, per desenvolupar la consciència lingüística (què vol dir la 'consciència lingüística?'), augmentar el repertori comunicatiu i millorar les destreses tant de producció oral i escrita com de recepció crítica (no seria més clar: millorar la producció oral i escrita i la capacitat de crítica).*

Considerem que aquesta visió és molt reduccionista i antiquada. Actualment hi ha molts àmbits que apliquen els coneixements sobre gramàtica: la lingüística computacional, l'ensenyament de les llengües estrangeres, la lingüística forense, la logopèdia, etc.

## 1.3. Organització dels continguts

La nostra matèria és un gran calaix de sastre. Proposem que, així com el que abans era 'ciències naturals' ara se separa en biologia, geologia, física i química, la nostra matèria també es pugui separar. Per exemple:

1r d'ESO: expressió oral i escrita en català.

2n d'ESO: literatura catalana.

3r d'ESO: gramàtica catalana i lingüística.

4t d'ESO: història de la literatura (mig curs) i sociolingüística (mig curs).

## 1.4. Què són competències i què són continguts

Entenem que les competències descriuen els objectius principals de cada matèria. Considerem que les competències 6 i 10 no poden estar al mateix nivell que les altres competències de llengua i literatura, sinó que ja queden recollides entre les competències ciutadanes generals del currículum i els continguts (sabers) de la nostra matèria.

*6. Cercar, seleccionar i contrastar informació procedent de diferents fonts de manera progressivament autònoma, avaluant-ne la fiabilitat i pertinència en funció dels objectius de lectura i evitant els riscos de manipulació i desinformació, i integrar-la i transformar-la en coneixement, per comunicar-la, adoptant un punt vista crític, personal i respectuós amb la propietat intel·lectual.*

*10. Posar al servei de la convivència democràtica, la resolució dialogada dels conflictes i la igualtat de drets de totes les persones, les pròpies pràctiques comunicatives, utilitzant un llenguatge no discriminatori i desterrant els abusos de poder a través de la paraula, per afavorir un ús eficaç, ètic i democràtic del llenguatge.*

En el cas de la competència 6, a més, ens demanem si realment ens pertoca als professors de llengua; trobem que seria més lògic que es es plantegés a dins de cada matèria, ja que és on es donen els coneixements als alumnes que els permeten de veure si el que reben és fals o no.

Per altra banda, la qüestió general d'explicar què és la veracitat i la importància de les fonts d'informació, potser seria més apropiada per a la matèria de Cultura i valors o Filosofia, que és on s'expliquen les fal·làcies.

## 2. Les hores de llengua catalana i literatura

El següent quadre recull les retallades dels diversos decrets i ho mostra aturant-se el tres anys:

|         | <b>Any 2007</b>                                                                          | <b>Any 2015</b>                                                                                | <b>Any 2022</b>                                                                                  |
|---------|------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Decrets | DECRET 143/2007, de 26 de juny (ESO)<br><br>DECRET 180/2002, de 25 de juny (Batxillerat) | DECRET 187/2015, de 25 d'agost (ESO) [4]<br><br>DECRET 142/2008, de 15 de juliol (Batxillerat) | DECRET 175/2022, de 27 de setembre (ESO)<br><br>DECRET 171/2022, de 20 de setembre (Batxillerat) |

|                                                           |    |                 |                 |                 |
|-----------------------------------------------------------|----|-----------------|-----------------|-----------------|
| Hores ESO setmanals (i anuals)                            | 1r | 3 (105)         | 3 (105)         | 3 (105) [1]     |
|                                                           | 2n | 3 (105)         | 3 (105)         | 2 (70)          |
|                                                           | 3r | 3 (105)         | 3 (105)         | 2 (70)          |
|                                                           | 4t | 3 (105)         | 3 (105)         | 3 (105)         |
| Hores batxillerat setmanals (i anuals) [2]                | 1r | 3 (105)         | 2 (70)          | 2 (70)          |
|                                                           | 2n | 3 (93)          | 2 (62)          | 2 (62)          |
| Hores Literatura Catalana, optativa de batxillerat        |    | 3 (105 o 93)    | 4 (124)         | 4 (124) [3]     |
| <b>TOTAL HORES ESO + BATXILLERAT setmanals (i anuals)</b> |    | <b>18 (618)</b> | <b>16 (552)</b> | <b>14 (482)</b> |
| <b>Diferència</b>                                         |    |                 | <b>-66</b>      | <b>-136</b>     |

[1] Entre 1r i 3r d'ESO, cada centre decideix en quins 2 cursos es fan 2 hores setmanals i en quin se'n fan 3.

[2] A 2n de batxillerat les classes acaben aproximadament un mes abans perquè hi ha les Proves d'Accés a la Universitat (PAU).

[3] El 13 de desembre del 2024 les direccions dels centres van rebre un missatge segons el qual la Literatura Catalana de modalitat passava de 2n a 1r de batxillerat i passava de ser matèria de modalitat a ser optativa, la qual cosa comportava perdre una hora a la setmana i facilitava que no es pogués impartir per falta d'alumnes que la triessin. Dilluns 16 de desembre la Consellera Niubó va comparèixer per dir que l'assignatura es mantenia com estava.

[4] Article 26 "2. Es promou al curs següent quan s'ha obtingut avaluació positiva en totes les matèries, quan d'acord amb els criteris d'avaluació per cada matèria i curs, i la consideració de l'equip docent, s'han assolit els nivells competencials corresponents a cada curs de les matèries cursades, o bé quan es té avaluació negativa com a màxim en dues matèries, sempre que no siguin simultàniament dues de les següents: llengua catalana i literatura, llengua castellana i literatura i matemàtiques."

### 3. Les situacions d'aprenentatge

El decret preveu que tot l'ensenyament s'ha de fer amb el mètode pedagògic de les situacions d'aprenentatge. Considerem que aquest sistema s'hauria de poder combinar amb un ensenyament més directe del docent, per dos motius principals:

- Les situacions d'aprenentatge demanen més temps que les explicacions presentades pel professor, ja que comprenen més aspectes secundaris.
- Costa molt engrescar els alumnes a partir de 3r d'ESO. L'únic que realment els mou és obtenir una bona nota.

### 4. Redacció i estructura del text del decret

El currículum és un text críptic en comptes de ser un text clar. Aquest error bàsic de redacció provoca que els docents hàgim de dedicar hores a fer cursos per poder entendre un document que hauria de ser molt pràctic. Per altra banda, generen en el docent una sensació de menyspreu cap a nosaltres, una percepció que se'ns està castigant no sabem per què.

Considerem que aquestes hores les podríem dedicar a altres formacions que realment ens servissin per a la nostra pràctica docent.

Recomanem al Departament d'Educació la Guia de comunicació clara publicada pels seus col·legues de la Direcció General de Serveis Digitals i Experiència Ciutadana impulsa, amb el suport de la Secretaria de Política Lingüística:

<https://atenciociutadana.gencat.cat/ca/comunicacio-clara/>

#### 4.1. Estructura de les competències específiques

Al redactat de cada competència s'hi barregen 3 nivells: capacitat + saber (continguts) + finalitat. Això obliga el docent a destriar aquests nivells per poder treballar, ja que els alumnes necessiten que tot se'ls presenti ben definit.

A més, aquest tipus de redacció presenta problemes en el moment de l'avaluació. Vegem-ho amb un exemple:

*3. Produir textos orals i multimodals amb coherència, claredat i registre adequats, atenent les convencions pròpies dels diferents gèneres discursius i participar en interaccions orals variades, amb autonomia, per expressar idees, sentiments i conceptes, construir coneixement i establir vincles personals.*

## 4.2. Redactat de les competències específiques

L'estructura descrita al punt anterior condiona que es facin textos llargs i plens de subordinades, amb una redacció tan enrevessada que els autors mateixos s'hi perden. Vegeu-ne només dos exemples:

*2. Comprendre i interpretar textos orals i multimodals recollint **(-ne: falta el pronom)** el sentit general i la informació més rellevant, la seva forma i el seu contingut **(‘recollir’ no implica ‘analitzar’, que seria el verb apropiat)**, per construir coneixement, formar-se opinió i eixamplar les possibilitats de gaudi i lleure.*

*4. Comprendre, interpretar i analitzar, amb sentit crític i diferents propòsits de lectura, textos escrits i multimodals reconeixent el sentit global i les idees principals i secundàries, identificant-ne la intenció de l'emissor, reflexionant-ne **(aquest complement és forçadíssim)** sobre el contingut i la forma i avaluar-ne **(passem de gerundi a infinitiu perquè la frase és tan llarga que hem oblidat d'on veníem)** la qualitat i fiabilitat, per tal de construir coneixement i donar resposta a necessitats i interessos comunicatius diversos.*

## 4.3. Vocabulari

El nou currículum és incorrecte des d'un punt de vista lingüístic, ja que fa una llista de 'sabers', però segons el DIEC2 'saber' és una paraula que es refereix a un conjunt i és, per tant, incomputable:

### saber

1 m. [LC] Conjunt de coneixements adquirits per l'estudi. *Posar algú tot el seu saber en una empresa.*

2 [FLL] **gai saber** [GAIA CIÈNCIA](#).

A més, hi ha tendència a voler utilitzar un lèxic complicat i sovint mal emprat, que perd el sentit. Vegeu aquest exemple:

*9. Mobilitzar el coneixement **(què vol dir ‘mobilitzar el coneixement’?)** sobre l'estructura de la llengua i els seus usos i reflexionar de manera progressivament autònoma sobre les eleccions lingüístiques i discursives, amb la terminologia adequada, per desenvolupar la consciència lingüística **(què vol dir la ‘consciència lingüística’?)**, augmentar el repertori comunicatiu i millorar les destreses tant de producció oral i escrita com de recepció crítica **(no seria més clar: millorar la producció oral i escrita i la capacitat de crítica?)**.*

#### 4.4. Repeticions als criteris d'avaluació

El currículum repeteix una vegada i una altra les mateixes informacions, però afegint-hi lleugers canvis, com es pot veure en aquests criteris d'avaluació:

| 1r i 2n d'ESO                                                                                                                                                                                                                                                                | 3r i 4t d'ESO                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <i>8.1 Explicar i argumentar, amb l'ajuda de pautes i models, la interpretació de les obres llegides a partir de l'anàlisi de les relacions internes dels seus elements constitutius amb el sentit de l'obra, atesa la configuració dels gèneres i subgèneres literaris.</i> | <i>8.1 Explicar i argumentar la interpretació de les obres llegides a partir de l'anàlisi de les relacions internes dels seus elements constitutius amb el sentit de l'obra, i de les relacions externes del text amb el seu context sociohistòric, atesa la configuració i evolució dels gèneres i subgèneres literaris.</i> |

Aquest tipus de redacció comporta que els docents hem de jugar a trobar les 7 diferències cada vegada que volem programar, és a dir, que hem de perdre molt de temps.

Seria molt més efectiu i útil un redactat com aquest:

| Criteri general                                                                                                                                                                                                                              | 1r i 2n d'ESO                          | 3r i 4t d'ESO                                                                                                                |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <i>8.1. Explicar i argumentar la interpretació de les obres llegides a partir de l'anàlisi de les relacions internes dels seus elements constitutius amb el sentit de l'obra, atesa la configuració dels gèneres i subgèneres literaris.</i> | <i>Amb l'ajuda de pautes i models.</i> | <i>Considerant les relacions externes del text amb el seu context sociohistòric i també atenent l'evolució dels gèneres.</i> |

#### 4.5. Repeticions a diversos nivells

Les competències, els sabers i els criteris d'avaluació es repeteixen i es trepitgen. Demanem al Departament que siguin ben diferenciats.

Respecte dels criteris d'avaluació, se n'ha teoritzat molt i finalment el Departament ha optat per uns graus de detall inassumibles al dia a dia, per això proposem que no se'ns en demani la descripció, sinó que senzillament siguin 'nivell d'assoliment de la competència' i que es redueixin al sistema de notes: NA, AS, AN i AE.